

IMENICE

Imenice imaju obeležje roda, broja i padeža. U srpskom jeziku postoji **muški** (mladić), **ženski** (devojka) i **srednji rod** (ime). Iako se nastavak u nominativu jednine često može koristiti za određivanje roda, budući da se imenice muškog roda najčešće završavaju na konsonant, one ženskog roda na **-a**, a imenice srednjeg roda na **-o** ili **-e**, rod imenica u srpskom jeziku ipak nije uvek predvidiv samo na osnovu njihovog završetka (npr. m. rod: radio, deda; ž. rod: radost, ljubav).

Većina imenica ima jedninu (muškarac, žena, dete) i množinu (mladići, devojke, imena). Međutim, postoje imenice koje imaju samo oblik jednine – **singularia tantum** (šećer, brašno itd.) i one koje imaju samo oblike množine – **pluralia tantum** (pantalone, makaze itd.).

Imenice se menjaju po padežima. Promena imenica po padežima zove se **deklinacija**. U srpskom jeziku postoji sedam padeža za jedninu i množinu: **nominativ**, **genitiv**, **dativ**, **akuzativ**, **vokativ**, **instrumental**, **lokativ**. Ipak, ovo ne znači da svaka imenica (i imenska reč uopšte) ima i toliko različitih oblika. Zapravo, kod svih imenica, bez obzira na rod i vrstu promene, izjednačeni su dativ i lokativ u jednini i dativ, instrumental i lokativ u množini.

PROMENA IMENICA MUŠKOG RODA

Kod imenica muškog roda koje se ne završavaju na **-a** u jednini su jednaki genitiv i akuzativ ako imenica označava živi pojam (ljudsko biće ili nešto čemu se pridaju osobine čoveka, odnosno životinje). Ukoliko imenica obeležava neživi pojam (uključujući i biljke), jednaki su akuzativ i nominativ. U instrumentalu jednine nastavak je **-om** ukoliko se osnova ne završava na prednjonepčani suglasnik. Imenice čija se osnova završava na prednjonepčani suglasnik imaju nastavak **-em**. Muškog su roda i imenice: **tata**, **deda**, **sudija** itd. One imaju promenu kao imenice ženskog roda.

JEDNINA				
ŽIVO			NEŽIVO	
N	dečak	prijatelj	paket	čekić
G	dečak-a	prijatelj-a	paket-a	čekić-a
D	dečak-u	prijatelj-u	paket-u	čekić-u
A	dečak-a	prijatelj-a	paket	čekić
V	dečač-e	prijatelj-u	paket-u	čekić-u
I	dečak-om	prijatelj-em	paket-om	čekić-em
L	dečak-u	prijatelj-u	paket-u	čekić-u

MNOŽINA				
ŽIVO			NEŽIVO	
N	dečac-i	prijatelj-i	paket-i	čekić-i
G	dečak-a	prijatelj-a	paket-a	čekić-a
D	dečac-ima	prijatelj-ima	paket-ima	čekić-ima
A	dečak-e	prijatelj-e	paket-e	čekić-e
V	dečac-i	prijatelj-i	paket-i	čekić-i
I	dečac-ima	prijatelj-ima	paket-ima	čekić-ima
L	dečac-ima	prijatelj-e	paket-ima	čekić-ima

Isti tip promene imaju i imenice koje se završavaju na samoglasnik. Ukoliko tom završetku prethodi glas **i**, između se umeće **j**.

JEDNINA					
N	Mark- o	Đorđ- e	kupe	radi- o	žiri
G	Mark-a	Đorđ-a	kupe-a	radij-a	žirij-a
D	Mark-u	Đorđ-u	kupe-u	radij-u	žirij-u
A	Mark-a	Đorđ-a	kupe	radi- o	žiri
V	Mark-o	Đorđ-e	kupe	radi- o	žiri
I	Mark- om	Đorđ- em	kupe- om	radi- om	žirij- em
L	Mark-u	Đorđ-u	kupe-u	radij-u	žirij-u

Imenice koje se u nominativu završavaju na **-in** u množini gube ovaj završetak.

JEDNINA		MNOŽINA
N	građan in	građani
G	građan in -a	građan-a
D	građan in -u	građan-ima
A	građan in -a	građan-e
V	građan in -e	građan-i
I	građan in -om	građan-ima
L	građan in -u	građan-ima

Većina jednosložnih imenica ima u množini proširenje **-ov-** ili **-ev-** (izuzeci se tiču imenica kojima se označava nacionalna pripadnost: Rusi, Grci, Česi i ponekih drugih: zubi, prsti, konji).

MNOŽINA		
N	stan- ov -i	muž- ev -i
G	stan- ov -a	muž- ev -a
D	stan- ov -ima	muž- ev -ima
A	stan- ov -e	muž- ev -e
V	stan- ov -i	muž- ev -i
I	stan- ov -ima	muž- ev -ima
L	stan- ov -ima	muž- ev -ima

Neke imenice muškog roda imaju supletivnu množinu ili zbirnu koja je frekventnija od regularne.

JEDNINA muški rod	GRAMATIČKA JEDNINA / ZNAČENJSKI MNOŽINA	
brat	ženski rod	braća
cvet	srednji rod	cveće
JEDNINA muški rod	MNOŽINA	

čovjek	muški rod	ljudi
sudija	ženski rod	sudije

Kod imenica muškog roda dešavaju se brojne glasovne promene u pojedinim padežima u zavisnosti od glasovne strukture reči.

IMENICA	PADEŽ	GLASOVNA PROMENA	OBLIK
drug	vokativ	palatalizacija	druže
korak	N, D, V, I, L u mn.	sibilarizacija	koraci, koracima
lovac	N jd. i G mn. u svim ostalim	nepostojano a nema a	lovac / lovaca lovca, lovcu...
trenutak	N, D, V, I, L u mn.	nepostojano a sibilarizacija gubljenje suglasnika	trenuci
vrabac	u svim osim u N jd. i G mn.	nepostojano a jednačenje suglasnika po zvučnosti	vrapca
sto	u svim osim u N jd.	prelazak l u o	sto → G stola

PROMENA IMENICA SREDNJEG RODA

Imenice srednjeg roda imaju u jednini uvek jednak nominativ i akuzativ, dativ i lokativ, a u množini su jednaki dativ, instrumental i lokativ. Neke imenice srednjeg roda imaju u promeni proširenje **-n-** ili **-t-**.

JEDNINA				
N	sel-o	polj-e	ime	mače
G	sel-a	polj-a	imen-a	mačet-a
D	sel-u	polj-u	imen-u	mačet-u
A	sel-o	polj-e	ime	mače
V	sel-o	polj-e	ime	mače
I	sel-om	polj-em	imen-om	mačet-om
L	sel-u	polj-u	imen-u	mačet-u

MNOŽINA			
N	sel-a	polj-a	imen-a
G	sel-a	polj-a	imen-a

D	sel-ima	polj-ima	imen-ima
A	sel-a	polj-a	imen-a
V	sel-a	polj-a	imen-a
I	sel-ima	polj-ima	imen-ima
L	sel-ima	polj-ima	imen-ima

Mnoge imenice srednjeg roda imaju supletivne oblike množine.

JEDNINA srednji rod	MNOŽINA	
mače	muški rod	mačići
pile	muški rod	pilići
oko	ženski rod	oči
uho	ženski rod	uši
JEDNINA srednji rod	GRAMATIČKA JEDNINA / ZNAČENJSKI MNOŽINA	
tele	ženski rod	telad
pile	ženski rod	pilad
bure	ženski rod	burad
dete	ženski rod	deca
seme	srednji rod	semenje
drvo	srednji rod	drveće

Samo **oblike množine** imaju imenice: usta, leđa, prsa, vrata, kola itd.

PROMENA IMENICA ŽENSKOG RODA

Imenice ženskog roda imaju završetak na vokal **-a** ili na **suglasnik**. Imenice koje se završavaju na **-a** u jednini imaju jednak dativ i lokativ, a u množini dativ, instrumental i lokativ odnosno nominativ i akuzativ. Istu promenu imaju i imenice muškog roda koje se završavaju na **-a**: tata, deda, kolega, Nikola, Luka itd. Imenice koje se završavaju na suglasnik imaju znatan broj podudarnih oblika.

	JEDNINA		MNOŽINA	
	na -a	na suglasnik	na -a	na suglasnik
N	žen-a	reč	žen-e	reč-i
G	žen-e	reč-i	žen-a	reč-i
D	žen-i	reč-i	žen-ama	reč-ima
A	žen-u	reč	žen-e	reč-i
V	žen-o	reč-i	žen-e	reč-i
I	žen-om	reč-i / reč-ju	žen-ama	reč-ima
L	žen-i	reč-i	žen-ama	reč-ima

Imenice koje se završavaju na **-a** imaju različite nastavke u vokativu jednine i genitivu množine.

imenica	vokativ jednine	imenica	genitiv množine
Marija	Marija	vrsta	vrsta
Nikola	Nikola	ruka, noga, sluga	ruku, nogu, slugu
Nada	Nado	devojka	devojaka
učiteljica	učiteljice	molba	molbi

Neke imenice u određenim padežima podležu glasovnim promenama.

IMENICA	PADEŽ	GLASOVNA PROMENA	OBLIK
knjiga	lokativ jednine	sibilarizacija	knjizi
pamet	instrumental jednine	jotovanje	pameću
misao	instrumental jednine	nepostojano a prelazak l u o jotovanje jednačenje sugl. po mestu tvorbe	mišlju

Samo u **obliku množine** javljaju se imenice novine, naočare (naočari), makaze, pantalone, gaće, grudi, desni itd.